आदर्श-प्रश्नपत्रम् - 2021-22

द्वितीयं सत्रम्

कक्षा - दशमी

संस्कृतम् (कोड-122)

समयः – होराद्वयम् **सम्पूर्णाङ्काः – 40**

सामान्यनिर्देशाः –

1. कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे 7 पृष्ठानि मुद्रितानि सन्ति।
2. कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे 9 प्रश्नाः सन्ति।
3. अस्य प्रश्नपत्रस्य पठनाय 20 निमेषाः निर्धारिताः सन्ति। अस्मिन् अवधौ केवलं प्रश्नपत्रं पठनीयम् उत्तरपुस्तिकायां च किमपि न लेखनीयम्।
4. उत्तरलेखनात् पूर्वं प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः
5. प्रश्नसङ्ख्या प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीया।
6. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि।
7. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः।

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

वर्णनात्मकाः प्रश्नाः 40 अङ्काः

	अपठितावबोधनम्	
1.	**अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत –** एकदा सर्वे पक्षिणः मिलित्वा उलूकं स्वाधिपतिं विधातुं विचारितवन्तः। तस्य अभिषेकवेलापि तैः निश्चिता। ततो यदा अभिषेकोत्सवः प्रारब्धः तदैव कश्चित् वायसः तत्रागच्छत्। उलूकस्याभिषेक-समाचारं श्रुत्वा सोऽवदत् -"भोः! किं विचार्य भवद्भिः एषः दिवान्धः उलूकः राजपदे प्रतिष्ठापयितुं निश्चितः? यस्य देशस्य राजा एवम् अन्धो भविष्यति तस्य प्रजा अपि तथैव भविष्यति। किं न श्रुतं भवद्भिः - यथा राजा तथा प्रजा इति।" ततः सर्वेऽपि तस्य परामर्शं मत्वा यत्र तत्र प्रस्थिताः। कथैषा पुरातनी परम् अस्याः तात्पर्यं तु अद्यापि अक्षरशः सत्यम्। लोकतान्त्रिकदेशेषु यथा राष्ट्रप्रमुखः सर्वकारो वा तथा तस्य देशस्य स्थितिः भवति। अतः राजपदे योग्यजनः एव प्रतिष्ठापयितव्यः। सम्प्रति यथा नेतारः तथा जनाः।	10
	अ. एकपदेन उत्तरत – (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) पक्षिणः कं स्वाधिपतिं विधातुम् उद्यताः? (ii) यदा अभिषेकोत्सवः प्रारब्धः तदा कः तत्रागच्छत्? (iii) राजपदे कीदृशः जनः प्रतिष्ठापयितव्यः?	1x2=2
	आ. पूर्णवाक्येन लिखत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) वायसः उलूकस्य राजपदे प्रतिष्ठापनविषये किम् अवदत्? (ii) लोकतान्त्रिकदेशेषु देशस्य कीदृशी स्थितिः भवति? (iii) वायसः तत्र कदा आगच्छत्?	2x2=4
	इ. अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत।	1
	ई. यथानिर्देशम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) 'काकः' इत्यस्य किं समानार्थकपदं गद्यांशे प्रयुक्तम्? (ii) 'आगच्छत्' इति क्रियायाः कर्तृपदं गद्यांशात् चित्वा लिखत। (iii) 'नवीना' इत्यस्य विलोमपदं गद्यांशात् चित्वा लिखत। (iv) 'दिवान्धः उलूकः' इत्यनयोः पदयोः विशेषणपदं किम्?	1x3=3
	रचनात्मकं कार्यम्	
2.	**भवान् हार्दिकः। भवान् प्रतिदिनं च 'चाऊमीन-बर्गर' इत्यादिकं त्वरित-भोजनं खादति। स्वस्थभोजनस्य महत्त्वं वर्णयन्त्या अग्रजया भवन्तं प्रति लिखिते पत्रे रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पत्रं च पुनः उत्तरपुस्तिकायां लिखतु।**	½x10=5

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

गुरुग्रामात्,

दिनाङ्कः …………

प्रिय हार्दिक !

(i)…………… ।

मया मात्रा लिखितं पत्रं प्राप्तम्। तेन (ii) ………… मया ज्ञातं यत् भवान् सन्तुलितभोजनं न (iii) …………, प्रतिदिनं च 'चाऊमीन-बर्गर' इति खादति। (iv)…………भोजनं स्वास्थ्याय सम्यक् न अस्ति। यदा कदा तु अस्य (v)………… कर्तुं शक्यते, परं प्रतिदिनं (vi)………… सेवनं स्वास्थ्याय हानिकरम्।

स्वास्थ्याय तु सन्तुलितभोजनम् एव (vii) ……….. यतः 'स्वस्थशरीरे एव स्वस्थमनसः विकासः ' भवति। अतः भवान् त्वरितभोजनस्य सेवनं (viii) ………… करोतु। स्वास्थ्यवर्धकं भोजनमेव खादतु। अनेन भवान् कदापि (ix) ………. न भविष्यति। भवान् स्वस्वास्थ्यविषये जागरूकः तिष्ठतु इति मे अनुरोधः।

भवदीया अग्रजा (x) ………….।

हिमांशी

मञ्जूषा

त्वरितभोजनस्य, त्यजतु, पत्रेण, सेवनम्, ईदृशम्, ग्रहीतव्यम्, स्नेहाशिषः, सेवते, रुग्णः, अग्रजा

3. प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन लिखत – 1×5=5

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	मञ्जूषा – शिरस्त्राणस्य, दण्डशुल्कम्, आरक्षकः, सुरक्षायै, धारयित्वा, दुर्घटनायै, निर्बाधम्, आमन्त्रणम्, शुल्कप्राप्तिपत्रम्, मोटरसाइकिलचालकः, आत्मरक्षायै **अथवा** **मञ्जूषाप्रदत्तशब्दानां साहाय्येन निम्नलिखितं विषयम् अधिकृत्य न्यूनातिन्यूनं पञ्चभिः संस्कृतवाक्यैः एकम् अनुच्छेदं लिखत -** **"शाक-आपणः"** **मञ्जूषा –** विविधानि शाकानि,पलाण्डुः, आलुकम्, कारवेल्लम्, मरीचिका, वृन्ताकम्, वार्तिकी इत्यादीनि, क्रेतारः, विक्रेतारः, जनसम्मर्दः, धनपत्राणि, कोलाहलम्, उच्चैः, आह्वयन्ति, पङ्कयुक्ता भूमिः, अस्वच्छता, अवकरः, मक्षिकाः, महार्घम्, फलानि।	1×5=5
4.	**अधोलिखितानि वाक्यानि संस्कृतभाषया अनूद्य लिखत – (केवलं वाक्यपञ्चकम्)** (i) घर के बाहर दो बच्चे खेल रहे हैं। Two children are playing outside the house. (ii) 'मेघदूतम्' कालिदास की प्रसिद्ध रचना है। 'Meghdootam' is a famous work of Kalidas. (iii) तुम सब कल क्यों नहीं आए थे? Why didn't you all come yesterday? (iv) वे दोनों वहाँ जाएँ। Both should go there. (v) परिश्रमी जन सदैव सफल होता है। Laborious people always succeed. (vi) सभी छात्र निश्चय ही सफल होंगे। All the students will surely be successful. (vii) उस लड़की ने पुस्तक पढ़ी। That girl read the book.	1×5=5
	पठितावबोधनम्	
5.	**अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत –** कश्चन निर्धनो जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान्। तेन वित्तेन स्वपुत्रम् एकस्मिन् महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः। तत्तनयः तत्रैव छात्रावासे निवसन् अध्ययने संलग्नः समभूत्। एकदा स पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः, पुत्रं द्रष्टुं च प्रस्थितः। परमर्थकार्श्येन पीडितः स बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्।	3

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	पदातिक्रमेण सञ्चलन् सायं समयेऽप्यसौ गन्तव्याद् दूरे आसीत्। 'निशान्धकारे प्रसृते विजने प्रदेशे पदयात्रा न शुभावहा', एवं विचार्य स पार्श्वस्थिते ग्रामे रात्रिनिवासं कर्तुं कञ्चिद् गृहस्थमुपागतः। करुणापरो गृही तस्मै आश्रयं प्रायच्छत्। **अ. एकपदेन उत्तरत।** **(केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) कः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान्? (ख) करुणापरो गृही तस्मै किं प्रायच्छत्? (ग) निर्धनस्य पुत्रः कुत्र निवसन् अध्ययने संलग्नः समभूत्? **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत।** **(केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) पिता कथं व्याकुलो जातः? (ख) निर्धनः जनः किमर्थं पदातिरेव प्राचलत्? (ग) जनः किं विचार्य पार्श्वस्थिते ग्रामे रात्रिनिवासं कर्तुं कञ्चिद् गृहस्थमुपागतः?	½×2=1 (1×2=2)
6.	**अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत –** **मृगा मृगैः सङ्गमनुव्रजन्ति, गावश्च गोभिः तुरगास्तुरङ्गैः।** **मूर्खाश्च मूर्खैः सुधियः सुधीभिः, समान-शील-व्यसनेषु सख्यम् ॥** **अ. एकपदेन उत्तरत -** **(केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) के मृगैः सह अनुव्रजन्ति? (ख) सुधीभिः सह के तिष्ठन्ति? (ग) गावः काभिः सह अनुव्रजन्ति? **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत -** **(केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) केषु सख्यं भवति? (ख) तुरगाः कैः सह अनुव्रजन्ति? (ग) मूर्खाः सुधियश्च कैः सह अनुव्रजन्ति?	3 ½×2=1 1×2=2
7.	**अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत -** **काकः** - आम् सत्यं कथितं त्वया- वस्तुतः वनराजः भवितुं तु अहमेव योग्यः। **पिकः** - (उपहसन्) कथं त्वं योग्यः वनराजः भवितुं, यत्र तत्र का-का इति कर्कशध्वनिना वातावरणमाकुलीकरोषि। न रूपं, न ध्वनिरस्ति। कृष्णवर्णं मेध्यामेध्यभक्षकं त्वां कथं वनराजं मन्यामहे वयम् ? **काकः** - अरे! अरे! किं जल्पसि? यदि अहं कृष्णवर्णः तर्हि त्वं किं गौराङ्गः? अपि च विस्मर्यते किं यत् मम सत्यप्रियता तु जनानां कृते उदाहरणस्वरूपा-'अनृतं	3

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	वदसि चेत् काकः दशेत्' - इति प्रकारेण। अस्माकं परिश्रमः ऐक्यं च विश्वप्रथितम्। अपि च काकचेष्टः विद्यार्थी एव आदर्शच्छात्रः मन्यते। **पिकः** – अलम् अलम् अतिविकत्थनेन। किं विस्मर्यते यत्- काकः कृष्णः पिकः कृष्णः को भेदः पिककाकयोः। वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः॥ **काकः** - अरे परभृत्! अहं यदि तव सन्ततिं न पालयामि तर्हि कुत्र स्युः पिकाः? अतः अहं एव करूणापरः पक्षिसम्राट् काकः। **अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) पिककाकयोः भेदः कदा ज्ञायते? (ख) कः कर्कशध्वनिना वातावरणम् आकुलीकरोति? (ग) कीदृशः विद्यार्थी आदर्शच्छात्रः मन्यते? **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) अन्ते काकः पिकं प्रति किं वदति? (ख) काकः कदा दशेत्? (ग) कः आत्मानं वनराजः भवितुं योग्यः चिन्तयति?	½×2=1 1×2=2
8.	**मञ्जूषातः समुचितपदानि चित्वा अधोलिखित-श्लोकस्य अन्वयं पूरयत –** **पिता यच्छति पुत्राय बाल्ये विद्याधनं महत्।** **पिताऽस्य किं तपस्तेपे इत्युक्तिस्तत्कृतज्ञता ॥** **अन्वयः** – पिता................. बाल्ये महत् .... यच्छति, अस्य .... किं तपः तेपे इति .... तत्कृतज्ञता। **मञ्जूषा-** पिता, उक्तिः, विद्याधनम्, पुत्राय **अथवा** **मञ्जूषायाः साहाय्येन श्लोकस्यभावार्थे रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनःलिखत -** **य इच्छत्यात्मनः श्रेयः प्रभूतानि सुखानि च।** **न कुर्यादहितं कर्म स परेभ्यः कदापि च ॥** **भावार्थः** – अस्य भावोऽस्ति यत् यः मानवः (i) .... कल्याणम् अधिकं च सुखम् (ii) .... , सः कदापि अन्येषां जनानां कृते अकल्याणकरं	½×4=2 ½×4=2

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	(iii) ………… न कुर्यात् अपितु सर्वदा (iv) ………. कर्म कुर्यात्। **मञ्जूषा** इच्छति, कर्म, कल्याणकरम्, स्वकीयम्	
9.	अधोलिखित-कथांशं समुचित-क्रमेण लिखत – (i) यद्यपि ग्रामस्य आरक्षी एव चौरः आसीत्। (ii) चौरः एव उच्चैः क्रोशितुमारभत- 'चौरोऽयं चौरोऽयम्' इति। (iii) चौरस्य पादध्वनिना प्रबुद्धोऽतिथिः चौरशङ्कया तमन्वधावत् अगृहणाच्च, परं विचित्रमघटत। (iv) विचित्रा दैवगतिः। तस्यामेव रात्रौ कश्चन चौरः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टः। (v) तत्क्षणमेव रक्षापुरुषः तम् अतिथिं चौरोऽयम् इति प्रख्याप्य कारागृहे प्राक्षिपत्। (vi) तस्य तारस्वरेण ग्रामवासिनः प्रबुद्धाः। (vii) तत्र निहितामेकां मञ्जूषाम् आदाय पलायितः। (viii) ग्रामवासिनः स्वगृहाद् निष्क्रम्य अतिथिमेव चौरं मत्वा अभर्त्सयन्।	½×8=4

-------------0000-------------

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

आदर्शप्रश्नपत्रम् 2021-22

द्वितीयं सत्रम्

कक्षा - दशमी

संस्कृतम् (कोड संख्या - 122)

समयः – होराद्वयम् **अङ्कयोजना** **सम्पूर्णाङ्काः – 40**

अवधातव्यम् -

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निदर्शात्मकानि सन्ति। प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति।
2. **आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्त्तव्यः।** यथा चित्रवर्णने पञ्चवाक्यानां लेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि सप्तवाक्यानि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथम-पञ्चवाक्यानां न अपितु यानि वाक्यानि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. अनुच्छेदे श्लोके नाट्यांशे वा पृष्टाः प्रश्नाः अवबोधात्मकाः सन्ति। अतः विद्यार्थिनः एतेषु प्रदत्तशब्दानां स्थाने समभाव-पर्यायवाचि-शब्दानां प्रयोगं कर्तुं शक्नुवन्ति। तदर्थम् अङ्काः देयाः। यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः न तु सम्पूर्णाङ्काः।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः।
6. रचनात्मक-कार्ये वाक्यरचना प्रमुखा न तु वाक्यसौन्दर्य-तत्त्वम्। अतः आंशिकवाक्यशुद्धये अपि अङ्काः देयाः।

	वर्णनात्मकाः प्रश्नाः	**40 अङ्काः**
	अपठितावबोधनम्	
1	**अपठित-गद्यांशः** **अ. एकपदेन उत्तरत – (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (i) उलूकम् (ii) वायसः (iii) शिक्षितः/योग्यजनः	10 1×2=2

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	आ. पूर्णवाक्येन लिखत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) वायसः उलूकस्य राजपदे प्रतिष्ठापनविषये अवदत् यत्-"यस्य देशस्य राजा एवम् अन्धो भविष्यति तस्य प्रजा अपि तथैव भविष्यति।" (ii) लोकतान्त्रिकदेशेषु यथा राष्ट्रप्रमुखः सर्वकारो वा तथा तस्य देशस्य स्थितिःभवति। (iii) वायसः यदा उलूकस्य अभिषेकोत्सवः प्रारब्धः तदैव तत्रागच्छत्। **इ. अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत –** **बुद्धिमान् वायसः/चतुरः वायसः / यथा राजा तथा प्रजा/ अथवा योग्यः राजा।** छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्रहिताय समुचितः निर्णयः करणीयः। **ई. यथानिर्देशम् उत्तरत (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) वायसः (ii) वायसः (iii) पुरातनी (iv) दिवान्धः	2×2=4 1 1×3=3
	रचनात्मकं कार्यम्	
2.	**पत्रलेखनम्** गुरुग्रामात्, दिनाङ्कः-<u>05.03.22</u> प्रिय हार्दिक ! (i) <u>**स्नेहाशिषः**</u>। मात्रा लिखितं पत्रं प्राप्तम्। तेन (ii) <u>**पत्रेण**</u> मया ज्ञातं यत् भवान् सन्तुलितभोजनं न (iii) <u>**सेवते**</u>, प्रतिदिनं च 'चाऊमीन-बर्गर' इति खादति। (iv) <u>**ईदृशं**</u> भोजनं स्वास्थ्याय सम्यक् न अस्ति। यदा कदा तु अस्य (v) <u>**सेवनं**</u> कर्तुं शक्यते, परं प्रतिदिनं (vi) <u>**त्वरितभोजनस्य**</u> सेवनं स्वास्थ्याय हानिकरम्। स्वास्थ्याय तु सन्तुलितभोजनं (vii) <u>**ग्रहीतव्यम्**</u> एव यतः 'स्वस्थशरीरे एव स्वस्थमनसः वासः' भवति। अतः भवान् त्वरितभोजनस्य सेवनं (viii) <u>**त्यजतु**</u> करोतु। स्वास्थ्यवर्धकं भोजनमेव खादतु। अनेन भवान् कदापि (ix) <u>**रुग्णः**</u> न भविष्यति। भवान् स्वस्वास्थ्यविषये जागरुकः तिष्ठतु इति मे अनुरोधः। भवदीया (x) <u>**अग्रजा,**</u> हिमांशी	½×10=5

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

3.	**चित्रवर्णनम्** अत्र छात्रेभ्यः संक्षिप्तवाक्यरचना अपेक्षिता वर्तते। केवलं वाक्यशुद्धिः द्रष्टव्या। **अस्य प्रश्नस्य प्रमुखम् उद्देश्यं वाक्यरचना अस्ति।** वाक्यं दीर्घम् अस्ति अथवा लघु इति महत्त्वपूर्णं नास्ति। प्रतिवाक्यम् अर्धः अङ्कः भावस्य कृते अर्धः अङ्कः च व्याकरणदृष्ट्या शुद्धतानिमित्तं निर्धारितः अस्ति। मञ्जूषायां प्रदत्ताः शब्दाः सहायतार्थं सन्ति। छात्रः तेषां वाक्येषु प्रयोगं कुर्यादेव इति अनिवार्यं नास्ति। छात्रः स्वमेधया अपि वाक्यानि निर्मातुं शक्नोति। मञ्जूषायां प्रदत्तानां शब्दानां विभक्तिं परिवर्तनं कृत्वा अपि वाक्यनिर्माणं कर्तुं शक्यते। **अथवा** **अनुच्छेदलेखनम्** अयं विकल्पः सर्वेभ्यः अस्ति। छात्राः मञ्जूषायां प्रदत्तानां शब्दानां विभक्तिं परिवर्तनं कृत्वा अपि वाक्यनिर्माणं कर्तुं शक्नुवन्ति। अतः अङ्काः देयाः। अस्य मूल्याङ्कनाय अन्ये नियमाः चित्रवर्णनस्य अनुगुणं पालनीयाः।	1×5=5
4.	**अनुवादः** **(केवलं वाक्यपञ्चकम्)** (i) गृहात् बहिः द्वौ बालकौ क्रीडतः/खेलतः। (ii) 'मेघदूतम्' कालिदासस्य प्रसिद्धा कृतिः/रचना अस्ति। (iii) यूयं ह्यः किमर्थं न आगताः / आगतवन्तः/ आगच्छत। (iv) तौ तत्र गच्छताम्। (v) परिश्रमी जनः सदैव सफलः भवति। (vi) सर्वे छात्राः निश्चयेन / ननु सफलाः भविष्यन्ति। (vii) सा बालिका पुस्तकम् अपठत् / पठितवती।	1×5=5
	पठितावबोधनम्	
5.	**गद्यांशः** **अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) निर्धनः / निर्धनजनः (ख) आश्रयम् (ग) छात्रावासे **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः। (ख) निर्धनः जनः अर्थकार्श्येन पदातिरेव प्राचलत्।	3 ½×2=1 1×2=2

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

	(ग) 'निशान्धकारे प्रसृते विजने प्रदेशे पदयात्रा न शुभावहा', एवं विचार्य सः जनः पार्श्वस्थिते ग्रामे रात्रिनिवासं कर्तुं कश्चिद् गृहस्थमुपागतः।	
6.	**पद्यांशः** **अ. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) मृगाः (ख) सुधियः (ग) गोभिः **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) समान-शील-व्यसनेषु सख्यं भवति। (ख) तुरगाः तुरङ्गैः सह अनुव्रजन्ति। (ग) मूर्खाः मूर्खैः सुधियः सुधीभिः सह अनुव्रजन्ति।	3 ½×2=1 1×2=2
7.	**नाट्यांशः** **अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) वसन्तसमये (ख) काकः (ग) काकचेष्टः **आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) अन्ते काकः पिकं प्रति वदति -"अरे परभृत्! अहं यदि तव सन्ततिं न पालयामि तर्हि कुत्र स्युः पिकाः? अतः अहं एव करूणापरः पक्षिसम्राट् काकः" इति। (ख) अनृतं वदसि चेत् काकः दशेत्। (ग) काकः आत्मानं वनराजः भवितुं योग्यः चिन्तयति।	3 ½×2=1 1×2=2
8.	**अन्वयः** पिता <u>**पुत्राय**</u> बाल्ये महत् <u>**विद्याधनं**</u> यच्छति, अस्य <u>**पिता**</u> किं तपः तेपे इति <u>**उक्तिः**</u> तत्कृतज्ञता। **अथवा** **भावार्थे रिक्तस्थानपूर्तिः** अस्य भावोऽस्ति यत् यः मानवः (i) <u>**स्वकीयं**</u> कल्याणम् अधिकं च सुखम् (ii) <u>**इच्छति**</u>, सः कदापि अन्येषां जनानां कृते अकल्याणकरं (iii) <u>**कर्म**</u> न कुर्यात् अपितु सर्वदा (iv) <u>**कल्याणकरं**</u> कर्म कुर्यात्।	½×4=2 ½×4=2

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

9.	**कथा-क्रमानुसार-लेखनम् –** (i) विचित्रा दैवगतिः। तस्यामेव रात्रौ कश्चन चौरः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टः। (ii) तत्र निहितामेकां मञ्जूषाम् आदाय पलायितः। (iii) चौरस्य पादध्वनिना प्रबुद्धोऽतिथिः चौरशङ्कया तमन्वधावत् अगृहणाच्च, परं विचित्रमघटत। (iv) चौरः एव उच्चैः क्रोशितुमारभत – 'चौरोऽयं चौरोऽयम्' इति। (v) तस्य तारस्वरेण ग्रामवासिनः प्रबुद्धाः। (vi) ग्रामवासिनः स्वगृहाद् निष्क्रम्य अतिथिमेव चौरं मत्वा अभर्त्सयन्। (vii) यद्यपि ग्रामस्य आरक्षी एव चौरः आसीत्। (viii) तत्क्षणमेव रक्षापुरुषः तम् अतिथिं चौरोऽयम् इति प्रख्याप्य कारागृहे प्राक्षिपत्।	½x8=4

-------------0000--------------

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in